

Eduskunnan sivistysvaliokunnalle

U 28/2021 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi tekoälyn harmonisoiduksi sääntelyksi (Artificial Intelligence Act)

E 62/2021 vp Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto: Tiedonanto eurooppalaisesta lähestymistavasta tekoälyyn

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa asiantuntijalausuntonaan seuraavaa:

U 28/2021 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi tekoälyn harmonisoiduksi sääntelyksi (Artificial Intelligence Act)

Opetus- ja kulttuuriministeriö yhtyy U-kirjelmässä esitettyihin valtioneuvoston kantoihin.

Toimialansa kannalta opetus- ja kulttuuriministeriön kiinnittää erityistä huomiota ehdotetun sääntelyn vaikutukseen tekoälyn käyttöön opetuksessa ja koulutuksessa. Tekoälyn käyttöön liittyy sekä mahdollisuuksia että riskejä. Opetus- ja kulttuuriministeriö korostaa U-kirjelmässä esitettyä huomiota siitä, että korkean riskin käyttötapauksiin kohdennettavan sääntelyn soveltamisalan tulee olla selkeä, oikeasuhtainen ja perusteltu.

Koulutustoimialan osalta korkean riskin käyttötapauksina on lueteltu (Liite III kohta 3 a) tekoälyjärjestelmät joita on tarkoitus käyttää oppilaitosten oppilas- ja opiskelijavalinnassa sekä (Liite III kohta 3 b) tekoälyjärjestelmät, joita on tarkoitus käyttää oppilaiden ja opiskelijoiden arvioinnissa oppilaitoksissa ja toisaalta valintakokeissa. Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa, että toimialansa kannalta potentiaalisesti riskialttiita käyttökohteita on tunnistettu oikein.

Ehdotuksessa tulkinnallisia haasteita voi kuitenkin aiheuttaa muun muassa se, että tekoäly on määritelty (artikla 3(1) ja liite I) hyvin yleisellä tasolla, jolloin monenlaiset nykyisinkin käytössä olevien ohjelmistojen komponentit on mahdollista tulkita ”tekoälyjärjestelmiksi”.

Opetus- ja kulttuuriministeriö korostaa U-kirjelmässä esitettyä, että korkean riskin käyttötarkoituksiin liittyvien ihmiskäyttäjän harkinnan tukena toimivien avustavien ja valmistelevien tekoälyjärjestelmien kohdalla tulisi selkeyttää sitä, millä tavalla ja millä laajuudella käytettynä tällaiset järjestelmät luetaan korkean riskin järjestelmäksi.

Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa, että asetusehdotus ei vaikuta tekoälyä koskevan ja tekoälyä hyödyntävän tieteellisen tutkimustoiminnan mahdollisuuksiin. Kansallinen innovaatiotoiminta, suomalaisten viranomaisten hyvä toimintakyky ja Suomen osallistuminen tarvittavaan standardointityöhön edellyttävät tekoälytutkimusta ja alan koulutusta. Opetus- ja kulttuuriministeriö pitää tärkeänä, että tekoälyä kehitetään toimenpiteillä, joilla edistetään datan käyttöä, saatavuutta ja kokonaisvaltaista yhteentoimivuutta digitaalisessa liiketoiminnassa, perustellut intressit, kuten aineettomat oikeudet (IP) huomioiden.

E 62/2021 vp Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto: Tiedonanto eurooppalaisesta lähestymistavasta tekoälyyn

Opetus- ja kulttuuriministeriö yhtyy E-kirjelmässä esitettyihin valtioneuvoston kantoihin.

Opetus- ja kulttuuriministeriö korostaa osaamisen, koulutuksen ja tutkimuksen tärkeyttä digitaalisen siirtymän toteuttamisessa. Teknologinen murros korostaa jatkuvan oppimisen tarvetta itse tekoälyyn liittyvien teknologioiden hyödyntämiseksi, mutta myös sopeutumisessa tekoälyn hyödyntämistä seuraavaan työelämän muutokseen. Tekoälyn soveltamiseen eri toimialoilla ja tehtävissä vaikuttaa osaamis- ja koulutustarpeisiin. Koulutuksen ja osaamisen kehittämistä tulee eurooppalaisessa yhteistyössä tarkastella ensisijaisesti järjestelmien välillä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö korostaa, että tekoälyn huippututkimuksen kehittäminen ja ylläpitäminen vaativat riittävän monimuotoisten ja toiminnallisten rakenteiden kehittämistä tutkimuksen tueksi sekä kansallisesti että Euroopan tasolla. Innovatiivinen tekoälytutkimus ja tuotekehitys hyötyvät toisistaan ja edellyttävät tutkimuksen ja innovaatiotoiminnan välisten yhteyksien sujuvoittamista, rakenteiden joustavuutta ja korkeakoulujen ja työelämän yhteistyötä. Komission ehdotus tekoälyn huippuosaamiskeskittymien verkostosta (AI Lighthouse for Europe) nähdään mahdollisuutena Euroopan tasolla.

Kansallisesti Suomen Akatemian lippulaivahanke Suomen tekoälykeskus (Finnish Center for Artificial Intelligence FCAI) on osaamiskeskittymä, joka kokoaa yhteen huippututkijoita sekä teollisuuden ja julkisen sektorin toimijoita.